

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA.

Az „Udvarhelymegyei Jegyzői-Egylet“ hivatalos közlönye.

Előfizetési árak:

egész évre 8 kor. fél évre 4 kor. negyed évre 2 korona.
Egy szám ára 16 fl. — Tanítóknak egész évre 6 korona

Felelős szerkesztő: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számíttatnak. Nyilttér sora
50 fillér. Megjelen hetenként egyszer, 6-8 oldalon vasárnap
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D. Fia könyvnyomda

Megyei politika.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Székelyudvarhely, június 18.

Általában is tulteng a magyar közéletben a személyes vonatkozások és indulatok eleme; Udvarhelymegye közéletének azonban mindig ebből állott a lényeges tartalma. Régentén is, a közelmúltban is azt éreztük virtusnak, hogy ki miként tudott ütni, érzékenységet okozni másnak, aki csak egy arasznyira is kiemelkedett az átlagosságból. Nem szerettük sohase elismerni az érdemességet, inkább gáncsolódtunk a jóakaratu törekvéseken is. A nagystilű helyi politikára hivatottakat inkább kiüldöztük magunk közül, semhogy *előbb* magunknak fölneveltük volna.

És így történt, hogy voltak udvarhelymegyei származásu emberek, kik az országos közéletben számot tevő tényezők lehettek, itthon azonban érvényesülni nem tudtak, s az ilyen gyökérszétből kisarjadó demagógiával aratgattak mától — holnapig tartó népszerűséget; azzal gyűjtöttek ma itt, holnap ott szavazó tábor. Ez volt a megyei politika.

Sajnálatos dolog, hogy ebből a süppedékes hagyományból még mindig nem tudjuk kivájni közéletünket. Ma is csak akörül feszül az érdeklődés, hogy vezető, vagy szereplő egyéniségeink között van-e csatározó indulat, s ha van, hát akkor melyik fogja legyűrni, menthetetlenül el-

némítani a másikat. És az eféle érdeklődésektől táplálva, bizony kicsiráznak a hajlandóságok is, hogy az egymással *együtt* vezetésre hivatottak csak az egymás nullifikálását látják czélnak, s közéleti törekvéseik színe és jellege mind csak e gyarló indulatot tükrözteti vissza.

Ma már ott vagyunk, hogy senki sem bizik senkiben s a közönség sem hisz a politikai harcok őszinteségében. És jogosan. Mert, amidőn az volna az irányítópkak a feladata, hogy e megyének a többi székely megyékkel szemben lezorított érdekeit meleg lelkesedéssel felkarolják, s azon dolgozzanak, hogy ugy kereskedelmileg, mint iparilag elfoglalja az őt megillető vezérszerepet; amidőn a politikai sikerben megingott hitet, bizalmat egyöntetű maguktartásával a közönségben helyreállítsák és a válság nehéz napjaira kölcsönös bizalmat, erőt, kitartást és elszántságot ébresszenek — a helyett a széthuzás átkos bilincseit látjuk megzörgetve. Ritkán volt az ország ilyen nehéz helyzetben s ritkán igényelt a nemzet igaz ügye az igaz hazafiaktól annyi céltudatos szilárdságot, mint most. Ezért nem szabad könyvedén bánni a kérdésekkel és ezért nem szabad felüldözni egyenletlenséget, meghasonlítást.

A helyi érdek fejlesztése — mint annak az Udvarhelyi Hiradó egyik közelebről megjelent számában kifejezést adott — nem állhat abban, hogy helyi erőinket egyéni érdekü viaskodásokra kényszerítsük, s hogy ezektől az erő-

tól a nagyobb súlyu érvényesülést elzárjuk. A helyi érdek csak úgy fejlődhetik, ha a magunkban képződött minden erőnek helyet biztosítunk, s ha közös biztatással, nagy és szép jövőre törekvő elvekkel minden általunk elhelyezett erőnek kijelöljük a maga feladatait.

Erre kellene törekednie közéletünk vezéreinek, s nem az erők szétszétválására; nem az egymás idegesítésére és félemlítésére. Hány és hány tehetség, jóakaratu és szorgalom huzódik vissza az eféle tülekedések láttán, melyek a maguk indulatoságával elriasztják mindazokat, akik nem harczias kedélyűek. De még a harczias kedélyűeknek is mennyi esze, mennyi érzése, mennyi tettereje pazarlódik el az egymásra való áskálódásban, holott ezt mind a megyei közélet fejlesztésére lehetne használni. Amennyi fejtőrészel az egymás utjait keresztezni akarják, ugyanannyival kigondolhatnák a megye minden viszonyauak hiányait, pótlása módját, szóval a megyei közélet mindenirányu programját. Aztán amennyi indulattal egymást kisebbiteni akarják, ugyannyival egymás erejét és lelkesedését növelhetnék, hogy a kidolgozott program valósulásáért hathatósan küzdjenek.

Ez lenne az igazi megyei politika; a mostani csak békaegérharcok kicsinyes láncolata. Egyik személyeskedés nyomán egy más érzékenység, mely folytonos kölcsönhatásaival, folytonos circulus vitiosusokba kergeti a megye közéletét.

Mit tanítsunk a középiskolában?

Felolvasta **Kovács Dániel** a székelyudvarhelyi kerületi tanári kör 1910 június 7-iki gyűlésén.

II.

Az általános műveltség eszközei pedig a tudományok összesen, egymással kapcsolatban s egymásra való hatásukkal ugy, hogy az általános műveltség megszerzésében nem mellőzhetünk semmit, a mi akár testi ügyességünk, akár lelki egyensúlyunk, akár szellemi rugékonyságunk fejlesztésére bizonyos tekintetben hatással bír. Ezt a véleményemet megerősítik helyi kartársaim akkor, a mikor azon körkérdésemre, hogy „Mely új tárgyak volnának felveendőek a középiskolába?“ kézen közön az összes tudomány ágakat megnevezik. De mi lesz akkor szegény gyermekkel, és mi lesz a tantervvel, tanrenddel? Hiszen most is tele a világ panaszszal a középiskolai túlterhelés iránt. Hogy lehet a tanítandó tárgyak számát szaporítani a nélkül, hogy a tanulókat újabb tétellel ne sujtsuk? Nehéz kérdések, de nem megoldhatatlanok, sőt lehet olyan szerencsés megoldásra is gondolni, hogy a mai túlterhelés iránti panaszt eloszlathatjuk. Mert szerintem a mai középiskolai túlterhelés oka abban van, hogy túlságosan szakemberek vagyunk mi, tanárok. A szakember sajátossága pedig abban nyilvánul, hogy a szakember előtt minden lényeges és fontos, a mi az ő szaktudományával csak egy kicsit is vonatkozásban van. A szakember épen ellenkezőleg cselekszik a Sokrates emberével, a ki, mikor a barátait számbaveszi, eleinte felsorol egy csomót, s aztán lassankint egyiket is, másikat is ki-törli a listából ugy, hogy azon veszi észre magát, hogy nincs barátja. A szakember, mikor felsorolgatja adatait, a helyett, hogy csökkentené azokat, mind inkább szaporítja, mert mindig jut eszébe valami, a mit fontosnak tart s ugy gondolja, hogy a nélkül nem lesz teljes a tudomány, így aztán nem sikerül neki kiválasztani a tulajdonképpeni lényegot a tudományából, ennek az lesz a következménye, hogy tanítványait sok lényegtelen dologok megtanításával terheli, a mi egyfelől a tanuló szellemi rugékonyságára van káros hatással, másfelől épen olyan bámar elfelejti a tanuló, a milyen kedvetlenül és kénytelenességből tanulta. Epen ebben a hibában leled-

zenek a kézikönyvek is. Hogy tehát a szükséges eszközöket mind igénybe vehessük, le kell mondani egyfelől a túlságos szaktanításról, másfelől a tudományokat ugy kell csoportosítani, hogy azok egymással összefüggésben és egymásra való hatásukban a tanuló korához, testi fejlődéséhez és szellemi készségének fokához mérten termékenyítőleg hassanak. hogy a tanuló azt, a mit tanul, csakugyan megtanulja, kedvvel tanulja, el ne felejtse, husává és vérévé válják. Ezt azonban könnyű mondani, de nehéz megtenni. A mi azonban nehéz, nem kivihetetlen, eunélfogva ugy a tankönyvíróknak, mint a tanároknak, ezen elv megvalósítására kell törekedni.

Ezek után lássuk azokat a tudományágakat, melyek, mint az általános műveltség eszközei, az új középiskolában tanítandók volnának, de mielőtt erről szólnék, ki kell jelentenem, hogy akkor, mikor egyféle középiskolát óhajtok, nem a mostani reálisokola eltörlésére gondolok, mert épen így gondolhatnék a gymnasium eltörlésére is, azt sem állítom, mint többen kifejezték, hogy az új középiskola a mai gymnasium alapján rendezkedjék be, hanem ugy gondolom, hogy ugy a mai gymnasium, mint a mai reálisokola alakuljon át az egyféle középiskola céljainak megfelelően.

Most már, hogy a kérdés tárgyalását a felesleges szószaporitástól megmentsém, kijelentem egyszer azt, hogy a mostani kétféle középiskolában művelt tárgyak közül tanártársaim kifejezett véleménye szerint nem nélkülözhetünk egyet sem az új középiskolában. Ezek volnának a következők: 1. vallás, 2. magyar, 3. latin, 4. görög, 5. német, 6. francia, 7. történet, 8. földrajz, 9. természetrajz, 10. vegytan, 11. matematika, 12. rajzoló geometria, 13. ábrázoló geometria elemei, 14. természettan, 15. filozofia, 16. szabadkézi rajz, 17. szépiás, 18. torna, 19. ének, 20. zene, 21. gyorsírás, 22. egészségtan.

Ezekhez a tárgyakhoz ajánlatba hoztattak a következők: 23. sociologia, 24. művelődés történet, 25. művésztörténet, 26. alkotmánytan, a jog elemei, 27. világirodalom remekei, 28. aestetika, 29. ókori irodalomtörténet, 30. képző művészetek, 31. antropologia, 32. technologia, 33. művészeti rajz, 34. kézimunka.

Szándékosan hagyam ki a görögpótló irodalmat és a görögpótló rajzot, mert hiszen ez a kérdés az új berendezkedésnél másképen nyerne megoldást.

Annai bizonyos, hogy ugy a most ellátásban részesülő tudomány ágak, mint az ajánlottak eszközei az általános műveltségnek, csak az lehet a feladat tárgya, hogy miképen illeszthetjük e tárgyakat be a középiskola tanrendjébe, ugy e mint önálló tárgyakat, vagy más rokon tárgyak keretében, vagy melyeknek tulajdonitunk nagyobb befolyást a tanítás menetén, vagyuk-e mindeniket minden tanulóra nézve egyaránt kötelezőnek, vagy bizonyos tekintetben utat nyissunk a szabad választásra, mindezen kérdésekre a következőkben fogok felelni:

1. *A vallás*, inkább mint erkölcsan nézetem szerint, ha az alsó osztályokban heti 2 órában nyer ellátást, a felső osztályokban vagy teljesen elhagyható, vagy esetleg heti 1 órában kezelhető. Ez a nézet nem kicsinylése s tudományának, hanem abból a felfogásból indul ki, hogy a növendékek vallás-erkölcsi nevelése minden tanár kötelessége és azt az érzést, a mi az ifjuságot vallásossá és erkölcsi emberré teszi, minden tárgy körében alkalma nyilik a tanárnak ébrentartani.

2. *A magyar nyelvnek és irodalomnak* kötelező tanítása az egész vonalon kétséget nem szenved, de nemcsak az anyagot, hanem a módszert is tetemesen meg kell változtatni s így alkalmat nyujtani arra, hogy az ifjuság a magyar irodalom valódi kincsével ismerkedjék meg.

3. *A latin nyelv és irodalom* tanítására nézve még nem kiáltották ki általában a pereséit és a leg-buzgóbb ellenzői sem merik tagadni, hogy a latin ismeretek a műveltség kiegészítői, de általános a nézet, hogy a mai középiskolában meg nem érdemelt tért foglal el ugy, hogy szükség lesz a jövő középiskolában szűkebb térre szoritani s a módszer megváltoztatásával az anyag feldolgozását czélszerűbbé tenni és az ujkori műveltség szolgálatába hajtani.

4. *A görög nyelv és irodalom* már a mai középiskolában is a szabadon választható tárgyak közé tartozik, azonban mivel a latin irodalom és műveltség csak a görögnek halvány reprodukciója, a jövő középiskola nem zárhatja el az utat azok elől, a kik a mai műveltség eredeti forrásához akarnak menni és abból közvetlenül meríteni, eunélfogva, mint fakultatív tárgyat, nem maradhat ki a jövő középiskola anyagából.

KRÓNIKÁS JEGYZETEK.

Székelyudvarhely, jun. 17.
Beharangozás a békéhez.

Az országgyűlés munkájára való készülődés közben mind sürebben hangzik fel az osztrák közvélemény szuggerálása, mely Magyarországtól nagymértvű és korszakos jelentőségű teljesítéseket követel. Közös hitelügyre való berendezkedést 10, 20 évre, vagy éppen időnként végtelenig. Sejtetik ennek nyomában a közös gazdasági berendezkedést. Nyíltan kifejezik a hadsereg felszerelésére szükséges sok száz millió iránti várakozásukat. Bosznianak közös tartományként, s Ausztria gazdasági sferája alatt való meghagyását szinte elintéztet ügyként emlegetik. Sima megszavazását kívánják a katonai létszámemelésnek is. Éppen úgy a Balkán-államokkal való kereskedelmi szerződéseknél közös szempontok, tehát Ausztria túlnyomó érdekei szerint való megkötését is mihamarabb elvárják.

A munkapárt kormányzásának kezdete is tehát felkeltette a mi jó szomszédunk százados éhségét, s a mi naiv kiszolgáltatásunkban való bizodalmit. Igen jellemző tünet ez, s az ekként való kezdet jövődől folytatását is könnyen elképzelhetjük belőle. Mert természetes dolog, hogy a békét hangoztató, közjogi harcokat elültetői akaró munkapárt a követelések teljesítésére végtelen buzgósággal fog igyekezni. Hiszen az Ausztriával való közjogi harcok éppen az egymás közötti közgazdasági versengésből fakadtak. Tehát a közjogi harcok elkerülésének, a munkapárt által hangoztatott békének egyedüli biztos útja csak az, ha Ausztriával szemben a közgazdasági versengésről lemondunk, s az ő követeléseit szorgalmasan teljesítjük.

Ne legyünk ám felületesek abban a tekintetben, hogy például a hadsereg, katonai létszámemelésre, Bosznia vonatkozó bécsi követelmények csak a mi nemzeti hiúságunkat izgatják. Ezek is közgazdasági jelentőségű követelmények. A hadsereg felszerelésére fordított minden garasunk osztrák gyárat és ipart fog gazdagítani. Adnak ugyan egy pár katonabakancsot ide Magyarországra megcsinálás végett, s még azt is ráfogják, hogy a kvótánk arányában kapjuk ezt a munkát. Ámde a dolog úgy áll, hogy a mi adóforintunkból a kvóta arányában ha kapunk

is 34 krajczárt, az osztrákok adóforintjából is csak 34 krajczárt kapunk. Viszont az osztrákok az ő kvótájuk arányában 66 krajczárt kapnak a mi adóforintunkból is, a magukéból is. Egy forint helyett tehát mi 68 krajczárt kapunk vissza, az osztrákok pedig 1 frt. 32 krajczárt. Ez a hasznunk a katonabakancsoknál — a kvóta arányában. Katonaposztók, ágyufőlszerelések, hadihajórészek szállításánál pedig egyszerűen semmit se kapunk, mert hazai gyártásunk e tekintetben ki se fejlődhetik az osztrákok ki nem védhető, vámsorompóval el nem zárható, túlnyomó ipara miatt. Jámor álmadozás, hogy közös gazdasági rendszerben ez a túlnyomó ipar hazai iparral visszaszorítható legyen. Hanem az a természetes igazság, hogy erő és gyöngeség egymás mellett, ugyanazon feltételek és helyzetek között, az idő telésével még nagyobb távolságra jut, vagyis az erő még erősebb, a gyöngeség még gyöngébb lesz. Természetes dolog az is, hogy az osztrákok így hatványozottan fejlődő ereje Magyarország versenyé nélkül tud rátelepedni a meghódított közös tartományokra. Így gazdagodunk, így erősödünk mi a szent közösködés jegyében és — a kvóta arányában.

A munkapárti béke korszaka ezt a jövődől igéri. Az ország teljesítőképeségét azért csak fokozottabban igénybe vesszük. Persze az adót már csak a nagy vagyonokon srófolhatják progresszív módon. Egyszer azonban belevág a nagy vagyonok veséjébe is ez a progresszivitás. És így megyünk bennebb, mind bennebb a békébe, mint az örült kártyás a hazárdjátékba. Ehhez a hazárdjátékhoz harangoznak be most Bécsben.

Elröpített milliók.

Miért, miért nem, de nemzeti büszkeség dolga lett az aviatika. Versenyez a francia, az angol, a német, az osztrák, hogy melyik tud jobban röplni, melyikük tud inkább urrá lenni a levegő fölött. Hát igaz ugyan, hogy paraszti felfogás szerint a levegő maga a big semmi, de mégis nagy dolog ebből a big semmiből egész világon átúszó forgalmi talajt csinálni. A ki a levegő hűségét embert emelő szilárdsággá tudja igazni, az értelmében is, akaratában is, csokolvésében is megközelíti a teremtés erejét. Intellektuálitása jogán részt kérhet a világ fölötti uralomból. Mert a jövődőlket nem fegyverek hatalmával, hanem az ész erejével fogják átalakítani.

Nem az lesz a világ áramlatainak irányzásában részes a kinek a legdurvább az ökle s a legnagyobb hadserege van, hanem az, a ki legtöbb eszet tud mutatni és érvényesíteni.

Kicsit mosolyogni való böhóság is, hogy a repülőgépeket a hadviselés szempontjából tartják jelentőségesnek. Hogy t. i. a repülés technikájában való fejlődés az illető nemzet hadseregét teszi más nemzetek hadseregével szemben harcsképesebbé. És így a harcsképesebb nemzet uralkodhatik a harcsképtelenebb fölött. Olyan gondolkodásmód ez, mint mikor a gyermekek hógolyózásból harcot csinálnak, s előtte való napon vízzel edzik a hógolyókat, hogy másnapra jéggolyókkal dobálózván, harcsképesebbek legyenek.

A repülés — ismét mondjuk — nem a harc, hanem az értelem uralkodásának az eszköze. Aki jobban, gyorsabban tud repülni, az fogja kulturáját leg hamarabb széthordani, iparát kelendőbbé, kereskedését olcsóbbá, tudományát népszerűbbé, népét kedveltebbé tenni a világon. Ezt a kifejlesztést sejtik talán, mikor az egyes nemzetek a repülésben elsőségükért versenyeznek.

Fájdalmas dolog, hogy mi magyarokul még ehhez a sejtélemhez se tudunk eljutni. A mostani budapesti repülőverseny klasszikus bizonyíték nemcsak technikai készségünknek, de előrelátó értelmességünknek is a szárnytalanságáról. Mi akart lenni ez a verseny? Izgató játék. Belépti díjak és idegenforgalom gyűjtésére való üzlet. Meg valami egyéb is, amit gavallérokodásnak is lehet mondani, de mégsem az. Hiszen mi is történt lényegében? Mágus urak, meg a kormány és a székesfőváros hihetetlen bőkezűséggel annyi pénzt hordottak össze, amennyit még egy repülőversenyre se szántak és áldoztak. Ezt a két milliónál is több összeget mind idegen nemzetbeli repülők idegyűjtésére és jutalmazására fordították. És az agyonpénzelt repülőverseny ideje alatt egyik magyar aviatikusnak gyűjtést kellett indítani, hogy az általa feltalált és Bleriot által is sok részletben utánozott gépét megcsináltathassa. Harminczötezer koronát kellene összegyűjtenie, aminél a külföldi aviatikusok csak az egyszerű idejövételükért is több tiszteletdíjat kaptak. De a magyar aviatikus bizonyára csak évek múlva tudja összegyűjteni ezt az összeget, ha ugyan összegyűjtheti.

5. 6. A német, valamint a francia nyelv és irodalom, mint egy-egy kultur nyelv tanítása okvetlen hozzátartozik az általános műveltség követelményeihez, de nem annyira, hogy teljes és tökéletes élőszóbeli készséget és gyakorlatosságot nyújtsanak, hanem, hogy ezen a nyelveken írt irodalmi termékeket a középiskolát végzett egyén könnyen olvashasson és megérthessen, ennél fogva az egyik, talán a német mindenkire kötelezően tanítassék az új középiskolában, a másik pedig fakultatíve, a franczia.

7. A mi a történetet illeti, mindenesetre érdekes egyik kartársunknak következő megjegyzése: „Történet helyett egész vonalon *sociologia* tanítandó. ennek keretében a történet anyaga: jog, erkölcs és nemzet, illetve társadalmi és gazdasági tudomány alapelvei, vezérgazdasági. Ehez az esztetika és művésztörténet főbb vonásokban. Módszer: A társadalmi élet fejlődésének mindig azon formái tüntetnének fel, melyekben az illető kor uralkodó eszméi és szellemi áramlatai megnyilatkoztak.” (Tompa). Szórol-szóra idéztem e nyilatkozatot azért, mert a történelemnek ilyen módú tanítása szolgálna véleményem szerint is azt az igazit célt, melyet a történet tanításával el kellene érünk. Az ilyen módú tanítás nyújtana ifjúságunknak az események halmazában olyan biztos áttekintést és tájékozódást, melylyel biztos itelethez jutna és megértené, hogy az életben véletlenek és esetlegeségek nincsenek, hanem az élet az okoknak okozata, az erkölcsi események következetes láncsorozata. Csak így válának a historia igazán magister vitae-é. Kötelező tanítása az egész vonalon kötelezően.

8. Földrajz. A földrajznak mai ellátása mostohának mondható, szaktanárok és nem szaktanárok érzik e tárgyának hiányos ellátását, kívánatos az egész középiskolai tanfolyamra kiterjeszteni, mindenkire kötelezővé tenni, de e mellett a tanítási módot a műveltség megszerzésének szolgálatára alaposan megváltoztatni, szoros kapcsolatba hozni a történelemmel, etnografiával, gazdasági és művelődési viszonyokkal, a *sociológiával*.

9. Természetrajz. Ugy látszik, hogy a természetrajz mai ellátása a követelményeknek megfelel, legalább a szaktanárok idevonatkozó feleletai erre engednek következtetni; én azt hiszem, hogy nem ártana talán az ásványtanulással kapcsolatban egy kis geológiát tanítani, és mint Pászlavazki ohajtja, a természetrajzot biológikus módon, hogy így az élettanból is, a mi valamikor mint önálló tárgy szerepelt, némi fogalmat szerezzen az ifjúság.

10. Vegytan. Ez a tárgy az, mely a mai gymnasium tantervében nem szerepel, de a modern ipar egyik kiváló mozgató eleme. Az új középiskola nem

melőzködi és mint önálló tudományt fel kell vennie művelése keretében.

11. *Matematika* kötelező tanítása az egész vonalon kétségtelen, csak a lényeg kiválasztása okozhat gondot, hogy ne tanítsunk olyat belőle, a mi egészen szaktudomány és felesleges.

12. *Rajzoló geometria*, 13. *Ábrázoló mértan* elemei nélkülözhetetlen tanulmányok a megfelelő mértékben. Az ábrázoló mértant többen feleslegesnek tartják, de a térbeli szemlélet formáinak megismerése hozzátartozik egy általános műveltség ember egészéhez.

14. *Természettan* az új középiskolában ne csak a két felső osztályra szorítkozzék, hanem az alsó osztályban is önálló ellátásban részesüljön, természetesen megfelelő beosztásával az anyagnak.

15. *Filozófia*, inkább a filozófia története annyira a monnyire egy művelt ember tájékozottsága megkivánja, egyebeké a fiziológiai lélektan és a gondolkodás alapelvei.

16. *Szabadkézi rajz* kötelezően, de kapcsolatban a művészeti rajzzal és mintázással; továbbá a művészet története és képzőművészetek tanításával.

17. *Szépírás* kötelezően a helyes írással kapcsolatban.

18. *Torna* egész vonalon kötelezően.

19. *Ének*, 20. *Zene*, 21. *Gyorsírás* vállalkozóknak, de ezekre kötelezően.

22. *Egészségtan* kötelezően, de nem úgy, mint ma.

23. *Sociologia*. A *sociologia* tanítása megoldható a történelem tanítása keretében is, úgy, hogy akkor több időt juttatunk a történelemre. Ha pedig mint önálló tudományt tekintjük, akkor a felső osztály valamelyikében helyet adhatunk neki.

24. *Művelődés történet* nem szükséges mint külön tudomány, a történelem és irodalom történelem keretében is megoldható a kérdés.

25. *Művésztörténet*. A szabadkézi rajz tanítása körében megoldható.

26. *Alkotmánytan, a jog elemei*. A magyar történet körében megoldható kérdés.

27. *Egyetemes irodalom történet*. Nélkülözhetetlen tanulmányok tartom abból a célból, hogy az ifjúság tájékozást szerezzen a világirodalom remekei felől, természetesen annyit felöllelve, a mennyi szükséges a kiváló és korszakos remek művek ismeretéhez.

28. *Aesztetika*. A művésztörténet körébe utalandó.

29. *Ókori irodalom történet* az egyetemes irodalom történet tanítása körében megoldható.

30. *Képzőművészetek* a szabadkézi rajz tanítási körébe utalandó.

31. *Antropologia* a természettudományok körében oldandó meg.

32. *Technologia* mint külön tudomány nem szükséges, a fizika tanítása körében kielégítő ellátásban részesülhet.

33. *Művészeti rajz* a szabadkézi rajz tanítása körében megoldható.

34. *Kézimunka*. Ideális kívánság, de úgy pedagógiai, mint higiéniai szempontból nagyon kívánatos volna minden középiskolával kapcsolatosan akár egy lakatos, akár egy asztalos műhelyt berendezni szakszerű vezetéssel, a hol az ifjúság szabad idejét hasznos foglalkozással tudná eltölteni, kiki a maga tetszése és hajlama szerint naponként 1—1 órát furás fargással, gyalulással, fűrészeléssel, a mi hozzá szoktatná őt ahoz, hogy majd az életben a hivatalos teendők mellett odabaza is tudna valamivel foglalkozni s nem keresne a családján kívül esetleg nem neki való káros időtöltést.

Igen tisztelt Uram, miután így keresztülmentem az általános műveltségre vezető eszközök rövid ismertetésén és jellemzésén a egyszersmind véleményt is mondtam körülbelül arról, hogy egyes tárgyak miképpen volnának beilleszthetők az új középiskola tanítási rendjébe, nem volna más hátra, mint hogy elővegyek egy kockázott papírosat és bejegyezzem az óraszámokat gondosan ügyelve arra, hogy mint egyik kollégám (Dr. Dávid) kifejezte, a napi órák száma ne legyen több az alsó osztályokban 4 óránál, a felsőbb osztályokban 5 óránál, ez heti 24, illetve 30 óra, benne lévén ez óraszámokban a torna és ének is. Bár ebben a munkában néhányan kartársaim közül készségesen jöttek segítségemre és igen becses utmutatással szolgáltak, én mégis engedelmet kérek, a miért most kész órarenddel nem állok elő. Nem állok elő azért, mert érzem, hogy ez a munka sokkal inkább technikus munka lenne, mint a mennyire ennek az ügynek fontossága megkivánja, hogy ez ne legyen technikus munka. Ennél fogva, mielőtt idevonatkozó indítványomat megteszem, engedjék meg t. Uram, hogy elmondjam gondolatomat, illetve véleményemet a felől, hogy *hány osztályra tervezném én az új középiskolát és minő feltételekhez kötném a középiskolába való beléphetést.*

Le ügyben feltett körkérdéseimre 17 felelet a 8 osztályú középiskola mellett adott; 4 felelet 9 osztályt kíván, 1 nyolc osztályt, de úgy, hogy egyetemen előkészítő iskola szerveztetnének, 2 nem bánja akár 8, akár 9 osztály lesz is az új iskola, egy 7 osztályú iskolát ohajt, de tetejébe 2 évfolyamból álló lyceumot a szaktárgyak alevelveinek és rokon tudományoknak megismerésére; kettő felelet nélkül hagyja a kérdést.

Az *előképzettség* szempontjából feltett kérdéseimre

Hát itt van. A világnak, az idegeneknek tudjuk millióként szórni a pénzt, de a magunk technikai fejlesztésére még krajczárunk sincsen. Ostoba hezsegés biz ez és nem gavallérság. A pénzünket levégőbe szórhatjuk így, de magunk sobase emelkedhetünk oda, hogy értelmünk diadalát kimutathassuk. A vad népek is szoktak eféle bohóságot végbevenni, mikor drágagyöngyöket adnak cserébe az idegenek rézpitykéjéért. Bálóz családok is megteszik, hogy tengeri rákot esznek idegenek szemelátára, s otthon czibrón koplalják ki ezt az urhatnáságot. Így mutatjuk meg mi magyarok is, hogy nem kell nekünk idehaza biplán, hanem hozatunk azt idegenből, s megfizetjük — triplán . . .

BELFÖLD.

Székelyudvarhely, június 17.

A lövétei új út átvétele. A szentgyházásfalu—székelyszombai törvényhatósági közúton Lővéte községben úttá helyezési munkálatok létesítettek körülbelül 17000 korona költséggel. A százezer sikerült és a községben a közlekedésre nézve rendkívül előnyös munkálatokat *Sebesi János* alispán, *Szabolka Rezső* műszaki tanácsossal folyó hó 10 én felülvizsgálta s ez építést vezető *Török Zsigmond* kir mérnöknek elismerését nyilvánította. Lővéte községben az az utóbbi két év alatt a község belsősegeiben az út mellett folyó Homoród-patak partfalakkal látottat el s az út 7 méterre mindenütt kiszélesítettet, a község közepében a hid is megfelelő szélességben építettet ki. Ez úttá helyezési munkát a legelső azon nagy méretű munkálatok közül, melyek a törvényhatósági úton tervebe vétettek. A második munkát a Farkaslaka és Korond községek közötti 15 kilométeres út szakasz teljes áthelyezése lesz több százezer korona költséggel. Ezen munkát tervei is elkészültek s ez évben egy kisebb része az új útnak már valószínűleg megépítésre kerül. Vármegyénk szegény székely népén tényleg elsősorban is a jó utak építésével kell segíteni. Lővéte és Szentgyházásfalu községek fenti munkálatokhoz a szükséges kő mennyiség legnagyobb részét kihordották.

15 felelet 4 elemi osztály elvégzését kívánja; egy felelet a 4. el. osztályon kívül felvételi vizsgát is ohajt; egy felelet 4 elemi osztályt és a 10 életév betöltését; 3 felelet 5 elemi osztályt; 2 felelet 6 elemi osztályt; egy vélemény nem köti a felvételt osztályhoz, hanem írásban, olvasásban és a számtani műveletekben jártasságot kíván, a miről, ha jól gondolom, felvételi vizsga után kellene meggyőződést szerezni.

Igen t. uraim, kötelességemnek tartottam ezen véleményekről beszámolni, mert meg vagyok győződve, hogy ezen feleletek a legjobb meggyőződésekben értek és mindenik kartársam alapos tapasztalatok alapján tette meg véleményét. Ha azonban figyelembe vesszük annak a feladatnak nagyságát, melyet a fent vázolt új középiskola betölténi hivatva van, továbbá, hogy ha arra gondolunk, hogy az elemi iskolának magának nem lehet feladata és célja, hogy a középiskolának előkészítője legyen, mert hiszen az elemi iskolának is meg van a maga célja és ezt a célt épen úgy nem áldozhatja fel egy más célú iskola érdekében, mint a hogy a középiskola nem áldozhatja fel a maga célját más iskolák érdekében, mondom, hogy ha ezen körülményeket figyelembe vesszük, akkor nem lehet más teendőnk, mint arra gondolni, hogy azt a panaszt, a mi most felmerül nagyon sokszor a középiskola első osztályába belépő növendékek nem elégséges előkészültsége ellen, úgy eloszlatni, hogy a középiskola mai 8 osztályát alólról megtoldjuk még egy osztállyal, a mely arra szolgálna csupán, hogy az elemi 4 osztályból belépő növendékeket az elemi iskolából hozott képzettség hiányainak pótlásával képessé tenné a középiskola követelményeinek nehézség nélkül való teljesítésére. Tapasztalat szerint ezek a hiányok az értelmes olvasás, helyesírás, a nyelvtani elemekben való járatlanság és a számolásban való nem elégséges készségben, továbbá a tanulni nem tudásban nyilvánulnak. Ennek a 9-ik osztálynak feladata volna tehát ezeknek a hiányoknak az eloszlatása.

Ezzel meg volna oldva a korból származó éretlenség kérdése is, mert a középiskola tulajdonképeni első osztályába lépő növendék 10 éves korát betölténé. Ezt a 9-ik osztályt kötelezőnek mondanám ki mind azokra, a kik 4 elemi osztályos bizonyítványt akarnak belépni a középiskolába, azokat pedig a kik 5 elemi osztályt, vagy 6 elemi végeztek és megfelelő koruak, szigorú felvételi vizsga alapján bebocsátánám a 9 osztályú középiskola 2-ik osztályába. A másfajta iskolákból való átlépést is szigorú felvételi vizsgát kiállításához kötém.

Ezek után csak mellékesen érdeklődtem aziránt kartársaimnál, hogy szükséges-e a tanulók évvégi

HIREK.

Székelyudvarhely, június 19.

Tanítók, tanítónők, óvónők féléru vasúti útazása.

A m. kir. minisztertanács április hó 16-án hozott határozatával a különféle felekezetek, valamint törvényhatóságok, községek és magánosok által fenntartott elemi iskoláknál és óvodáknál működő tanítók, tanítónők és óvónők, végül a nyilvános iskolákban működő, rendszeresített hitoktatók részére a m. kir. államvasutak és a kezelése alatt lévő helyiérdekű vasutak vonalain a féléru menetjegyekkel való útazás kedvezményét engedélyezte.

Nem részesítettek semmiféle útazási kedvezményben: a) a felsorolt nem állami tanintézetek kötelekében álló tanszemélyzet családjai, b) a felsorolt nem állami tanintézeteknél tényleges szolgálatban álló nyugdíjas tanítók, tanítónők, óvónők és ezek családtagjai sem.

Erre vonatkozólag *Rhedei János* tanfelügyelő most a következőkről tájékoztatja az érdekelteket.

A kereskedelmi miniszter úr rendelkezése szerint köteles minden nem állami tanintézet kötelekében tartozó tanító, tanítónő, óvónő és rendszeresített álmódon működő hitoktató az állami tisztviselőkkel azonos vasúti arczképes igazolványt kiváltani azon megszorítással, hogy akik a maguk részére ezen igazolványt ki nem állittatják, nemkülönb azok is, a kik a kiállításért elkésve folyamodnak, az illető naptári év tartamára a kedvezményre igényt nem tarthatnak. Az arczképes igazolvány kiállítása a m. kir. államvasutak igazgatóságától kérelmezendő, s az ez iránti folyamodványok az előző évi december hó végéig, vagy ha az illető igényjogosult kinevezése, illetve megválasztása év közben történt, a kinevezést, illetve megválasztást követő hó végéig nyújthatók be. A szükséges ellenőrzés követelményeinél fogva az igényjogosultság minden alkalommal igazolandó, és pedig az elemi népiskolai és óvodai valamint a rendszeresített hitoktatói tanszemélyzetet illetőleg a kérelem a kir. tanfelügyelő által látandó el a szabályszerű igazolási záradékkal és a hivatalos pecsétel.

A folyamodványok, amelyekhez a kérelmezőknek

osztályozása, kell e évvégi vizsga és szükséges-e az érettségi vizsga.

Ha már érdeklődtem, engedjék meg, hogy logalább röviden beszámoljak a szives feleletekkel:

Az évvégi osztályozást 17 vélemény szükségesnek tartja; 8-an elégeek tartanak megállapítását annak, hogy feljebb mehet, vagy nem mehet, megfelelő, nem felel meg (1), jól megfelel, megfelel, nem felel (1); csak általános jegyet ohajt két vélemény.

Az évvégi vizsgát úgy a mint ma van, fentartani kívánja 4 vélemény, módosítással szintén 4, ellene van 15 vélemény.

Az érettségi vizsgát szükségesnek tartja 13 vélemény, de ebből kettő módosítással; nem tartja szükségesnek 11 vélemény, de helyette 2 vélemény az egyetemen felvételi vizsgát ohajt.

Miután ezek a kérdések önnálló disputa tárgyát méltán képezhetik, bővebben tárgyalásukba nem bocsátkozom, mert nagyon eltérnek céloktól, mindazáltal abból a tiszteletből kifolyólag, melylyel tartozom kartársaimnak azért, hogy feleletekkel nem mellőztek, röviden én is megmondom ezekre vonatkozó véleményemet.

Az évvégi osztályozást a mai alakjában én sem tartom okvetlenül szükségesnek, de bizonyos minősítést mégis szeretnék, és így csatlakozom azon két véleményhez, a mely az év végén csupán csak általános minősítést kíván.

Az évvégi vizsgára nézve az a nézetem, hogy a mostani eljárás helyett az egész középiskolára vonatkozó egyesített vizsga tartatás minden évben változtatva egy-két tárgyból, a hol a jobb és közepes tanulók mutatnak meg feleleteikkel az egyes tárgyakban elért eredményt.

Az érettségi vizsgálat fentartását bizonyos alakban, de nem a mai alakjában magam is fentartandónak tartom.

Ezek után bátorkodom előterjeszteni indítványomat, mely a következő:

„Alakuljon a kör szakbizottságokká, melyek az általam hangoztatott elveket megbeszélgetve tervet készítenének a tárgyak anyagának a 9 osztályú középiskolában osztályok szerint való felosztására és megállapítására a heti óra számot, mely szerint ez általános kiszabott anyagot elvégezni lehetne, a bizottságok közös összejövetelén aztán csinálják meg az általános óratervet. Ilyen bizottság kellene: 1. a nyelvi szakokra; 2. a számtan, fizika és természetrajzra; 3. a történelem és földrajzra; 4. a mértani rajz és szabadkézi rajzra.” Minthogy pedig az idén az időből kifogytunk, mondja ki a kör, hogy ezen kérdés tárgyalását a jövő évi Cyklus első teendői közé sorolja. Kérem ezen indítványom elfogadását.

2 drb. látogatójegy alaku és saját aláírásával ellátott fényképe is mellékelendő, bélyegmentesek, az arczképes igazolványok kiállításáért valamint a következő évre való érvényesítésért azonban 2 korona kiállítási illeték fizetendő. Ez a 2 koronányi díj azonban a gyorsabb elintézés és könnyebb kezelés végett minden esetben postai levéljegyekkel rovandó le, a megfelelő összegű postai levéljegynek folyamodványra való ragasztása után.

Az eljárás egyszerűsítése érdekében kívánatos továbbá, hogy az egyes tanintézetek kötelekében álló igényjogosult tanszemélyzet részéről az igazolványok kiállítása, illetve a következő évre való érvényesítése közös folyamodványban együttesen kérelmeztesék. Amely esetben a benyújtandó névjegyzékre annyiszor 2 korona értékű postai levéljegy ragasztandó fel, ahány személy neve a folyamodványokhoz csatolandó névjegyzékben foglaltatik.

Amennyiben a kedvezményért jogosulatlanok folyamodnának, avagy ilyenek habár tévedésből is a névjegyzékbe felvétetnének, az illető folyamodványra, illetve névjegyzékre felragasztott postai értékjegyek, avagy azok értéke visszatérítettni nem fog. Szándékos visszaélés esetén ezenfelül a hibás közegek ellen a megtorló intézkedések is foganatosítandók lesznek. A folyó év tartamára szóló arczképes igazolványok kiállítása iránti folyamodványok a kir. tanfelügyelő által azonnal visszaküldetnek és legkésőbb folyó évi július hó végéig terjesztendő be a m. kir. államvasutak igazgatóságához (Budapest, VI., Andrásy-út 75 sz.)

A sajtó-kalózok.

Egy-két hónappal ezelőtt Debreczenben, majd talán Kaposvárt nyilatkozott meg az egészséges társadalom a szennysajtó tulkapásai ellen és emelte fel tiltakozó szavát az ellen a hang és modor ellen, mellyel a sajtó-kalóziak úgy a közügyet, mint egyseket, (sőt betörve a magánéletbe is) tárgyalták.

Nálunk ez a hangem szintén nem ismeretlen. Többször tettük szavát e helyen s bár keztyűs kézzel kezeltük a dolgot, mindannyiszor keményen elítéltük azt és a nagy társadalomra biztuk a továbbiakat. Sajnos, a nagy társadalomban ismételtelen csalódnunk kellett, s így felelőssé a közönséget jogosan tesszük. Jogosan, mert sok esetben — mint annak egy oltár-estélyi előadás nyomán kifejezést adtunk — a közönség a hibás, mert a támadásoknál, hecczceknél legtöbbször tudjuk, hogy ki irányítja — kívül.

Kétségtelenül megállapítható, hogy az a lap, mely durva, kiméletlen hangjával rászólgál a vádakra, nem újságírók érdekeit szolgálja. Sőt durvaságainak újságírók az áldozatai. Mert a rágalmak, a támadások, a guoyolódások nem újságíróktól kerülnek ki. Nyomozzuk e főlháborító és alacsony hang eredetét — rájutunk a pártérdekre, a magánérdekre, sértett húságra, bosszuvágyra, igen sokszor a kiadó-tulajdonos saját érdekeire és üzleti érdekeire — de nem a sajtó emberére.

Az emberek személyi és polgári becsülete nem védtelen objektum, amellyel tetszés szerint lehet bánni, s a felelősségre vonásnál olyan egyén álljon elő, kinek nincsen mitől tartani, nincs mit elveszténi, mert becsületérzése nem bírja felfogni, hogy mások becsülete drága jószág. A szennyes sajtónak tekintélye nincs. De van kíváncsi közönsége, miként az akasztásnak.

Aki a szabadsággal visszaél, annak le kell törni ezt a kedvét; ez nem mint a közjónak alkatrésze tekintti és becsüli, hanem kisajátítja magának önző, sokszor meg nem engedett, sőt tilos érdekeknek hajhászására: annak körmére kell koppintani. És ez már nem a sajtószabadságnak kérdése, hanem a társadalomnak a védelme a sajtó szabadon-zaival szemben.

És ez az, amivel itt adós marad a közönség. Mert minden tervezett intézkedésnél, minden megtorló, szigorító eljárásnál fontosabb lehet az, hogy maga a társadalom győztassa a saját vérbaját. És ha kiüldözük a társadalomból ezeket a bűnösöket, lehetlenné tesszük azokat, akik a mások becsületében gázolnak s a sajtóban nem olyan köz-helyet látunk, hova minden szennyet kell rakni, hanem közparkot, akkor egészséges lesz a sajtó is. Parazitái elpusztulnak, megtévesztett és rosszul nevelt tagjai hamar átalakulnak, ha nem, úgy is lehetlenné válnak. A sajtó megjavítása egyenesen a közönségen mulik. Huszonnégy óra alatt meg lehet kezdeni a sikeres gyógymodot. Nem kell kézbevenni, nem kell beengedni házunkba oly lapot, mely helyett,

hogy tisztességes munkát végezne, marakodik, sérteget, gonyol és alacsony színvonalával megbotránkoztat. Százával kell visszaküldeni az első napon melyen durva, személyes támadást és epét látsz benne. *Közügynek* soha sincs szüksége *durvaságra*, de a *durvaság* és az *önérdek*, a *gyűlölködés* mindig a *közügy leple* alá buvik. Ki velük a házukból. — De vigyázzunk: ha magunk szaladunk a laphoz s s támadni, útni kérünk másokat, ha magunk *gratulálunk* annak a *szegény tévelygőnek*, ki a sajtó hivatását abban leli, hogy mást harap, ha magunk pokoli kárörömmel nézzük polgártársunk meghurczolatását és alig várjuk, hogy azt a lapot megvegyük, melyben jól megtámadnak valakit: *akkor ne a sajtót szidjuk*.

A rágalmazást a sajtóban többen követik el: — aki írja vagy iratja s aki elolvassa, elhiszi.

Kinevezés. A belügyminiszter Dr. *Szent-Királyi Andor* az oklándi szolgabíró hivatalhoz beosztott közig. gyakornokot, belügyminiszter segédfogalmazóvá kinevezte, s szolgálatára Hunyadvármegye főispánja mellé titkári minőségben kirendelte.

Házasság. Zetelaki *Szabó Gábor* f. hó 28-ikán tartja esküvőjét *Simon Juliskával*, *Simon János* és neje kedves leányával *Bogárfalván*.

A székelység alkoholelles mozglma.

A minap gyűlést tartott Marosvásárhelyt az Alkoholelles Szövetség. A társadalom ily irányu megmozdulása nagyon fontos Erdélyben, mert a nép között romboló alkoholak s az e körül tülekedők sokaságának üzen hadat. Meg akarja szabadítani a hajdan józanéletű székely fajt az iszákosság szenvedelmétől s az ezzel kapcsolatos testi és lelki nyomorúságtól, anyagi és erkölcsi veszteségektől.

Tagadhatatlanul igaz, hogy a székelységet az utóbbi időben nagy veszteségek érték; hogy a föld megmozdult a lába alatt; a nemzetiségekkel szemben tért és befolyást veszít; hogy nagy arányokban vándorol ki s vele Erdély magyarságának erőssége pusztul. De megállapítható, hogy ez egyfelől a szeszitalok nagyobb mértékű fogyasztásának az eredménye.

A ki ezt meglátta, jól látott. Az Alkoholelles Szövetség is jól szamított. Mert semmiféle veszedelem nem nagyobb ennél s nem áll jobban utjában a magánélet apró-cseprő gyarapodásának, a közalkotásoknak, közrendnek és békének, mint az alkohol.

Az Alkoholelles Szövetséggel karöltve részt vesz a munkában a székelyföldi miniszteri kirendeltség is. Együtt dolgoznak programszerűen a székelység — hála Isten — nem egész zömére, de fájdalom, elég nagy tömegére veszedelmes alkoholizmus ellen.

Ha okát kutatjuk az iszákosság terjedésének, oláhországi nyomokra akadunk. Az oda bé járók magukkal hozták és itt terjesztették az iszákosság szenvedelmét itthon. Oda bé pedig elég sűrűn és elég sokan jártak.

Ha dologra megy, a pálinkát okvetetlen kiköti „naponkint háromszor”. A barátok pálinkánál vesznek össze, a haragosok annál békülnek ki, a bűnesetek nagy része az ivásból származik...

Az apai jus a garaton jár le. E miatt jutnak napszámos sorba a kisgazdák ezrei, mennek tönkre a régi kuriák örökösei, vesztek és vesz ki a vegyes lakosságú falvak domináló magyarsága, vándorol ki szegényében itthon rangon alulinak tartott munkára, a kinek élete még a romokban is kedves...

Az alkohol ellen való küzdelem nagyon nehéz. Mert nemcsak a romboló szenvedelemmel, hanem a hatóságokkal, magával a törvényhozással és kormányzattal is szembe kell szállania.

Az italmérségi engedelmes szaporítása állami érdek; az italmérsék korlátlan nyilvántartása meg az üzletember érdeke. Nem csoda, ha rácsabul az italra a szegény ember, mikor minden sarkon alkalom kínálkozik erre, még hitelben is.

— Igyék csak, János gazda, — biztatja az árus, — majd megfizeti, mikor lesz miből.

Innen van, hogy mikor a székelységet aggódók rájöttek az alkohol rombolására már sok száz kuria és kisebb-nagyobb birtok caerélt gazdát, szendszerint a pazarlást követő dobszóra licitálni képes szatocsban.

Az ipartelepke ugyszólván rákényszerítik munkás tömegüket az ital fogyasztására. Ez ipartelepeken, melyek százával vannak a Székelyföldön, a tulajdonos vagy közelije tartja a kintinokat. Egész héten nem adnak a munkásoknak pénzt, de ha élelemre, italra van szükségük, ide utalják. Ott kapnak mindent jó drágán. Mikor a hét lejárt, a keresetet a kintinos seprí be. A munkás nem lát belőle semmit. Még jó, ha nem adósodott be.

Az Alkoholelles Szövetség vállalkozása nemes. A ki Erdélyben a székelységet megmenti az iszákosság szenvedelmének rabságától s visszaadja a józanágnak, a munkának és takarékoságnak, Erdélyt biztosítja Magyarországnak. De megteheti-e? Ez a kérdés.

Magára nem. Mert ha tagjai szaporodnak is, fogadalmat tesznek és tartanak is, a munkásnépet és fiatalokat nem vonhatja érdekkörébe. Habár mindenkinek ott van a helye.

Szerepe van itt az iskolának, a tanítósnak, a lelkes karnak, a társadalmi érdekek javára való egyesüléseknek, a hatóságoknak, a törvényhozásnak és a kormánynak.

A székelyföldi miniszteri kirendeltség közbenjárására már több helyt bezárták a kocsmákat vasárnapra, de nem mindenütt. Ehhez törvényhozási intézkedés kellene.

A hol vasárnap a kocsmák zárva vannak, kevesebb a bűnesetek száma, a heti keresményből kevesebb megy italra, több az élet komoly szükségéire. Látszik a gyarapodás. Szabályrendelettel kellene eltüntetni a gyermekeket is a kocsmáktól, hogy még szülőikkel se jelenhessenek ott meg. Gyermekeknek italt kimérni ne legyen szabad stb. Az italok ellenőrzésére nagyobb gond fordítandó. Gondoskodni kellene a pálinkának más, kevésbé romboló és olcsóbb itallal való pótlásáról és forgalomba hozásáról...

A szász nem iszik pálinkát. Legjózanabb faj Erdélyben. Meg is látszik rajta.

Erre törekszik a székelységgel is a segítőakció. Az általa alakított és irányított szervezetekben és gazdakörökben hatalmas segítő társaság van. Igazság és erő vezetni törekvés. Remélni lehet, hogy mellette áll a józan társadalom is. S ha az iskola és tanító szintén megkezdte akcióját az alkohol ellen, idővel biztató eredménye leszen az összefogásnak.

Erdélyben azé a fajé a jövő, a mely meg tudja őrizni józanágát. Nem lehet közömbös a magyarságra, hogy melyik faj viszi el a pálmát.

Máthé József.

Művészi siker. Palla Jenőt, a helybeli főreáliskola tanárát nagy kitüntetés érte. A müncheni nemzetközi képkiallítás, mely a világ legjobb festőinek találkozóhelye, a zsüri elfogadta Pállának „Őszi táj” című akvarelljét. A jeles fiatal művész Székelyudvarhely egy részletét örökítette meg képében, melyet hangulatosága, pompás színezése, egyéni fölfogása egyaránt kiválóvá tesz.

A felsősófalvi égetteknek. A felsősófalvi égettek javára újabb a következő adományt vettük: *Fülei Sz. Lajos* (Budapest) gyűjtőívén adakoztak: *Balásy Dénes* 3 K, *Istók János* 3 K, *Lázár Károly* 4 K, *Józsa László* 1 K, *Komporday Tivadar* 1 K, *Uzoni Albert* 2 K, *Fülei Sz. Lajos* 4 K, *Zoltáni Kálmán* 2 K, *Márton Ferenc* 1 K, *Összesen* 21 K. Ezt hozzá adva a már kimutatott és a kir. adóhivatalnál letétbe helyezett 146 K 60 fillérhez, eddigi gyűjtésünk főösszege 167 K 60 fillért tesz ki. További adományokat készséggel vesszük és rendeltetési helyére juttatjuk.

Kitiltott újság. A következő levelet vettük. Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur! „Székelyudvarhelyi Casinó” megbízásából tisztelettel kérem, hogy az alább következő közleménynek b. lapja folyó hó 19-iki számában helyet adni sziveskedjék. *Biró István* titkár.

Kivonat a „Székelyudvarhelyi Casinó” 1910. évi május hó 17-én tartott rendkívüli választmányi ülésén vezetett jegyzőkönyvből: Szám 1. Határozat. A „Székelyudvarhelyi Casinó” választmányja egyhangulag elhatározza, hogy a „Székely-Udvarhely” cz. hírlapot a Casinóból egyszerűen mindenkorra kizárja, ezen határozatáról *Beteg Pált*, mint nevezett lap felelős szerkesztőjét, valamint *Udvarhelyvármegye* területén fennálló összes Casinókat és Olvasóköröket, továbbá a „Székelyudvarhelyi Tisztviselő Egyletet” azonnal értesíti. S egyben ezen határozatát két nagyobb fővárosi lapnak, valamint az „Udvarhelyi Híradó” nak közzététel végett megküldi, mert a Casinó elítélendőnek tartja azt a modort, melyben fenn nevezett lap egyes emberek magánbecsületét minden indokolás, tervszerűség, válogatás és félelem nélkül nap-nap után pellengére állítja, s a Casinó mint erkölcsi testület társadalmi hivatását és kötelességét véli teljesíteni, mindön ezen lap kizárásával annak terjedését ez úton is megakadályozni törekszik. A kivonat hitelül: Székelyudvarhely, 1910. június hó 18-án, *Biró István*, titkár, jegyzőkönyvvezető.

A városi alapok 1909. évi zárszámadását *Solymosy Lajos* v. számvevő elkészítette, s azt a tanács a tegnapi nap folyamán megküldte a képviselőtestület tagjainak.

A tanév végén. Vármegyénk különböző fokozatu állami népoktatási intézeteiben most tartottnak az évről vizsgálatok. Most számolnak be tanítóink, tanáraink és az ezernyi növendéksereg is a lefolyt tanévben kifejtett munkájukkal és az elért eredményekkel a nagy nyilvánosságunk is, miután megelőzőleg meggyék kir. tanfelügyelője és kir. s. tanfelügyelője vármegyeszerte már megvizsgálták összes népiskoláinkat s szakszerűen és hivatalosan megállapították az iskolák oktatásának és nevelésének nívóját. Egyes helyeken az évről vizsgák is a megyei tanügyi hatóság részvételével folytak le. Így legutóbb a felsőbaldogfalvi, homoródalmási és vargyasi

iskolák vizsgálatán *Chalupka Rezső*, kir. s. tanfelügyelő, elnökölt. A *székelykereszturi* állami tanítóképzőintézet jövő héten megejtendő képesítő és a helybeli állami polgári leányiskola összes vizsgálatait *Rhédei János*, kir. tanfelügyelő; — a *székelykereszturi* községi polgári leányiskola osztály, magán és évről vizsgáit pedig *Chalupka Rezső*, kir. s. tanfelügyelő, fogja vezetni elnöki minőségben. E magasabb fokú népoktatási intézetek vizsgálatával azután befejezést is fog nyerni az egész vonalon tankerületünk szorgalmi időszaka.

Az iparfejlesztő bizottság ülése. Udvarhelyvármegye iparfejlesztő bizottsága f. hó 13-án hétfőn a vármegyeház kistermében ülést tartott, melyet gr. *Haller János* főispán elnök d. e. 10 órakor nyitott meg. Bejelentését, mely szerint a kereskedelemügyi miniszter 25499—1910. sz. rendeletével *Ugron Ákos* volt főispánt a bizottság elnöki tisztségétől fölmentette, s helyette gr. *Haller János* főispánt nevezte ki, a bizottság tudomásul vette. Örvendetes tudomásul szolgált továbbá az a körülmény is, hogy a miniszter a bizottság 1909. évi számadását jóváhagyván, az 1910. évre ismét 2000 K államségélyt bocsátott a bizottság rendelkezésére. Ezután — *Tompá László* bizottsági jegyző előadása alapján — több segélyezés iránti kérés nyert elintézt. Az Oroszhegy község részére, az ott rendezett női szabászati tanfolyam költségeinek fedezése céljából, kilátásba helyezett 100 kor. segély kifizetése előtt, a bizottság a tanfolyam lefolyásának körülményeire és eredményére vonatkozó tájékoztató jelenrét kér be az illetékes főszolgabírótól. Ugyancsak véleményes jelentés bekívánása mutatkozott szükségesnek a Márton Elek cipészmeister ügyében is, a ki egy gépnek államségély képen leendő kieszaközletést kérte. Id. és ifj. *Rajk József* kéréseit — a budapesti technológiai iparmuzeumban rendezett bőr- és cipőipari kiállítás tanulmányozását szolgáló segély iránt — a bizottság, mivel már időszertülné is váltak, nem teljesíthette. Ugyanily elintézésben részesült *Mihály Juliska* női szabónő kérése is, a ki a vármegyeház egyik termének női szabászati tanfolyam céljaira leendő átengedését óhajtotta kieszaközletetni. *Tauszig B. Hugó* a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara elnökének a vaskorona renddel történt kiténtetését — a vonatkozó kamarai diszközgyűlési jegyzőkönyv alapján — a bizottság örömmel vette tudomásul és elhatározta, hogy az ünnepelthez üdvözlő iratot intéz. *Holstein Matild* székelykereszturi okl. óvónő kérésével kapcsolatban pedig a bizottság elhatározta, hogy a vármegye területén, *Farczád*, *Parajd* és *Homoródalmás* községekben kirendelendő vezetésére mellett rendezendő *csipkeverő tanfolyamok* létesítésére a lépéseket megteszi, illetve az egyes tanfolyamoknak külön-külön 100 koronával való díjazása által erre módot nyújt, támogatás és ingyenes helyiségek kieszaközletése iránt az illetékes járási főszolgabírókat felszólítja. Ezenkívül *Lőrinczi Béla* áll. tanítónak — az Aradon rendezendő tanoncziskolai tanítói tanfolyam látogatására — 100 kor., *Blájer Balázs* és *Paál Sándor* tanítóknak pedig — a marosvásárhelyi méhészeti és kaptárkészítő tanfolyam látogatására — 50—50 kor. segélyt utaltak ki. *Takács János* kosárfonónak pedig — anyagbeszerzésre — 100 koronát.

Halálozás. Egy rövid viharos mulu fiatal élet csendesedett el örökre: *Zaharás Vilmos* joghallgató 24-ik évében folyó hó 16-ikán elhunyt. Élénk fantázia, meleg szív volt az, mely a jobsorsra érdemes fiatalember életét oly hamar kioltotta. Halálát szülői és testvérei siratják. Nyugodjék csendesben.

A ref. temetőkert kapuja közeledik a megvalósulás stadiuma felé. A Dr. *Solymosy Lajos* kir. igazgató, egyházi főgondnok által a temetőkert rendezésére indított gyűjtés ha előddig nem is járt olyan eredménnyel, mint az a tiszteletreméltó jóindulat, a mely a mozgalmat bevezette, ahhoz fűződött, mégis biztosítva van a temetőkert kapujának felállítására. Az egyházi képviselőtestület által kiküldött bizottság a főgondnok elnökletével a napokban tartott ülésében megtette a kapu felépítésének végső intézkedéseit. A kapu vasból rácsosan készül és szélessége mintegy 3 méter; kétnyílású lesz, melynek közepén nyer elhelyezést a kis kapu a gyalogosok számára. A kaput még a nyár folyamán felállítják, s ezzel egy régt érzett hiányon lesz segítve.

Tűzoltói szaktanfolyam. A magyar országos tűzoltó szövetség által jul. 4—21. napjain Budapesten tartandó országos tűzoltói szaktanfolyam látogatására a megye alispánja által hirdetett pályázat után a 100 kor. segélyt *Mihály Béla* falvi jegyző nyerte el.

Parcellázás Sófálván. Dr. Sebesi János alispán Felsőfálván igen üdvös intézkedést vit keresztül *Török* Zsigmond kir. mérnök közbejöttével. Ugyanis Felsőfálván 10 hold területet megvásárolt, s azt 43 leégett embernek jutányos ár mellett eladta. Az alispán ezen ténykedésére az a körülmény készítette, miszerint a tűz éppen a telkek kicsiny és egészen beépített volta következtében öltött rémas arányokat. A 43 gazda egyenként 300 □ terü letet kap.

Székely tanoncok felvétele. A maros-ásár hely kereskedelmi és iparkamara az iparfejlesztőbizottság közreműködésével az évente szokásos inas elhelyezést Udvarhelyvármegyében július 4-én Parajdon a községházánál, július 5-én Székelyudvarhelyt a vármegyeházánál, július 6-án Székelykeresztur a főszolgabíróságnál fogja megtartani. Jelentkezhetnek 12 évet betöltött ép és egészséges fiúk, kik legalább 4 elemi osztályt végeztek. A jelentkezéskor elég csak az iskolai bizonyítványt bemutatni.

Ifjúsági kirándulás. Az állami főraáliskola 24 tanulója *Dobó* Zoltán és *Szarvas* Arnold tanárok vezetésével tanulságos kirándulásra indul e hó 22-ikén. A hét napra tervezett út részletes programja a következő: Indulás 22-én délután. 23-ikán Nagyvárad. (Reggeli az állomáson.) 24-ikén Szegedre érkeznek reggel. (Szállásra vonulás, ebéd, a város megtekintése, fürdés, vacsora, meghálás.) 25-ikén Szabadka. (A város megtekintése.) Ujvidék. (Ebéd az állomáson.) Zimony. (Emlékmű megtekintése, hajón átkelés.) Belgrád. (A város megtekintése, meghálás a hajón, reggeli, ebéd a hajón.) 26-ikén Orsova. (Kirándulás *Ada-Kaleh* és a *vaskapuhoz*, vacsora, meghálás, reggeli a vasúton.) 27-ikén Temesvár. (Szállásra vonulás, ebéd, város megtekintése, vacsora, meghálás.) Arad. (Ebéd, város megtekintése vacsora a vasúton.) 28-ikén érkezés Székelyudvarhelyre.

Az állami polgári leányiskola évvégi vizsgálatait a következő napokon és sorrendben tartja meg: Június 23-án vallásvizsgák. Június 24-én d. e. 8—11 óráig I. osztály, d. u. 3—6 óráig II. osztály. 25-én d. e. 8—12 óráig III. osztály, d. u. 2—6 óráig IV. osztály. 27-én d. e. 8 óráig kezdve magántanulók vizsgálatát. A záróünnepély 29-én d. u. 5 óráig kezdődőleg a „Budapest”-szálloda színháztermében lesz. A növendékek kézimunka- és rajzkészítései megtekinthető az osztályvizsgálatok napján délelőtt 11—12 és délután 5—6 óráig. Ezen vizsgálatokra, valamint az iskolai évet bezáró ünnepélyre a szülőket és tanügybarátokat tisztelettel meghívja a Tanítótestület. — A „Segítő-könyvtár” alapja javára a záróünnepélyt a „Budapest”-szálloda színháztermében belépődíjtal rendezi a Tanítótestület. Helyárak: páholy 4 K, oldalszék 1 K, I.—V. sor 1 K, I. rendű zárt-szék 80 fil., II. rendű zárt-szék 60 fil., földszinti állóhely 40 fil., diákjegy 30 fil., karzati ülőhely 30 fil., karzati állóhely 20 fillér. Jegyek előre válthatók *Z. Székely* Dénesnél. Kezdeté délután 5 órakor. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz a tanítótestület.

A róm. kath. leánynevelő-intézet *Mikes* János gróf főesperes-plebánó névünnepe és az iskolai év befejezése alkalmából folyó hó 23-án délután 4 órakor műsoros ünnepet rendez.

A vizsgálati napok után. A helybeli állami elemi leányiskola mind a 6 osztályának évről vizsgálatát e hó 15—18. napjain voltak. Az odaadó szeretettel vezetett, okosan fegyelmezett, híven gondozott és lelkes buzgósággal tanított gyermekek magatartása kifogástalan, nevelése tapintatos és előhaladása *kitünően* bizonyult. Meglátszott az egyetértő, összhangzatos irányítás és hogy ennél az iskolánál a kipróbált tanítók tapintatosan akarnak és tudnak is nevelni, oktatni. Kivált az éneklésben és a kellő tapintattal kiszemelt költemények szavalásában elért fényes siker meglepett. Éa éppen ezért gyönyörrel telhettek el a szülők, méltán örvendhettek a gyermekek és a jól végzett, nehéz munka után megnyugvással térhetnek pihenésre a kiváló, derék tanítónők is. Az elért szép siker pedig szolgáljon buzdításul küzdelmes, sok töviset s kevés rózsát termő pályájukon. Az éneklésben és a szavalatban mintha csak nemes versenyre kelt volna a növendékek kicsiny serege és anélkül, hogy egymást legyőzték volna, elmondhatjuk, hogy mindenik osztály önmagát multa felül. A szép siker jutalmából az első rész legyen a *Madarász* V. igazgatóé, mivel azonban méltán egyenlő rész illeti az osztályok vezetőit is, akik kis csapatukat diadalra vezették. Legyen köszönet és elismerés minazoknak, akik önzetlenül, cél tudatosan és összhangzóan működtek közre a siker biztosítása érdekében! Csak az a kár, hogy az iskola megfelelő elhelyezésének és berendezésének kérdése még mindig nincs megoldva! (—ly.)

Államsegély a felsősófálviaknak. A kereskedelemügyi miniszter a felsősófálvi tűzkárosultaknak 6800 K erejű különféle ipari gépeket és szerzőségeket és 100 drb szövőszéket adományozott. Az ipari gépek és szerzőségeket, szakma szerint, a tűzkárt szenvedett iparosok között, a 100 szövőszék a tűzkárt szenvedett, leglygyesebb szövőnők között fog kiosztatni. A kiosztás a marosvásárhelyi iparkamara kiküldöttje és az iparfelügyelőség, valamint a technológiai iparmúzeum képviselője, a közséégi előljáróság, tanítótestület és *Benedek* Bálint, sóbányabivatali főnök iparkamarai tag közreműködésével fog történni. Ezen államsegély nem csak az eszközökben szenvedett kárt fogja pótolni, de kétségtelenül közre fog működni arra is, hogy a kiosztott gépek, szerzőségeket és szövőszékek tökéletesebb voltával, a közséégi lakosok az ipari munkáikkal nagyobb eredményeket érthessenek el, s így a szenvedett károkat hamarabb helyre pótolják. A kereskedelmi kormány e segélyével nagy hálára kötelezte le e közséeg lakosságát.

Aratási munkás csapat. A földmívelésügyi miniszterium erdélyrészi kirendeltsége *Sebesi* János alispán kezdeményezésére a Sívidekről és környékéről 400 főnyi aratási tartalék munkás csapatot szervezve ezek közül 200 munkást folyó hó 27-étől kezdődő két hétre az alispánnak viczinális útmunkára rendelkezésre bocsátott. A munkás csapat az alsósófálva—siklódi viczinális között lesz foglalkoztatva, melynek a mult évben egy 25 kilométer hosszú szakasza teljesen újra építettet az aratási tartalék munkáscsapat által, míg körülbelül 8 km. hosszú szakaszát a siklódi és küsmödi közmunka hozta rendbe. A vármegye vezetőségének közbejárása folytán ezen köztűltárgyaira a kereskedelemügyi miniszter 16000 korona segélyt adományozott s az összes hidak és átvezetek végleges jelleggel való megépítése van tervbe véve.

Mezőgazdasági tanfolyam. A földmívelésügyi miniszter a kisebb fokozatu népiskolához a gazdasági tárgyak tanítására hivatott népiiskolai tanítók, illetve tanítónők gazdasági kiképzése céljából folyó év július 18-tól bezárólag augusztus 18-ig az adai, algóli, bekéscsabai, breznóbágyai, csikszeredai, hódmezővásárhelyi, jászberényi, karcsagi, komáromi, lugosi, pápai, rimaszombati, somogyzentimrei, szilágysomlyói, nagyszombatmiskolci, szabadkai és csákvári földmívelésiskolánál 20—20 összesen 340 néptanító — a kecskeméti földmívelésiskolánál pedig 20 gazdasági tanítónő részére mezőgazdasági tanfolyamot rendez. A tanfolyamon résztvevő tanítók (tanítónők) 100, egyszáz korona általánút élveznek, melyből 40 K ellátási díj levonása után 30 K a jelentkezők, 30 K pedig a tanfolyam befejezésével fog kifizetett. Felvételi kérvényt a földmívelésügyi miniszterhez kell címezni és folyó évi június 20-ig az illetékes tanfelügyelőségél benyújtani. A jelölést a tanfelügyelőség javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter teljesíti.

A makadam-utak öntözése. Mind általánosabbá válik az a tapasztalat, hogy a makadam-utaknak vízzel való öntözése nem elégíti ki az igényeket. Ugyanis a vízzel való locsolás nemcsak költséges, de emellett eredménytelen is, mert a víz nem képes az út porát lekötöni, télen pedig a fagy miatt lehetetlen az öntözés. Ezért már sok helyen kísérleteznek az olajpermetezéssel s a kísérletek szépen beváltak. Erre a célra a kékolaj bizonyult czélszerűnek, amely szagtalan, az út porát teljesen leköti, az úttestet konzerválja. Egy négyzetméternyi területnek kékolajjal való permetezése évenként 14—16 fillérbe kerül. Bizonyára ezek az okok készítették most többek közt Szeged és Szabadka városokat is, hogy makadam útjaiknak olajjal való permetezésére az előkészületeket megtegyék. Nagyon is óhajtható volna, hogy az utaknak ezen üdvös és olcsó kezelése szélesebb elterjedést nyerjen. (*Kereszturi.*)

Pályázat nőszabók kiképzésére. A budapesti m. kir. technológiai iparmúzeum igazgatósága a kereskedelemügyi miniszter rendeletére a női ruhakészítés köréből is mestertanfolyamot szervez, amely 7 hétre terjedne 5—5 korona napi segélylyel. Erre a tanfolyamra oly nőket vesz föl, akik a mesterséget alaposan megtanulták, akiknek iparigazolványuk van és a mesterségüket sikeresen folytatják, akik nem túlságosan magas koruak és szakmájukban lakkhelyükön szaktekintélyek. Egy-egy tanfolyamra husz (20) hallgatót vesznek föl, 5—5 korona napidíjjal és 20 korona útiköltséggel. A tanítás hét heti naponként 8—9 órára terjed. Tandíj nincs. Felhívjuk azokat, akik az előírt feltételeknek megfelelnek és a tanfolyamon részt venni akarnak, hogy igazolványukkal és bizonyítványukkal felszerelt kérvényüket folyó hó 18-áig a marosvásárhelyi keresk. és iparkamarához adják be; később érkezettek figyelembe nem vétetnek.

KÖZGAZDASÁG.

Gazdasági kilátások.

Székelykeresztur, jun. 18.

A vetések állásáról közölt hivatalos kimutatás kedvező perspektívát nyújt az utóbbi évek gazdasági nyomorúságai után. Igaz, még több mint egy hónap választ el az aratástól, s közben az elemek szeszélye kegyetlenül belegázolhat reményeinkbe; de biznunk kell a gondviselő természetben, hogy megelgelte már a sok csapást, a mely Magyarországot az utóbbi évek alatt sújtotta. A kedvező terméskilátásokkal tán egy új és jobb korszak veszi kezdetét hazánkban, s megindul végre az az egészséges fejlődési áramlat, mely a békés és hasznos munka felé tereli nálunk is a figyelmet.

Nagy ideje lenne már ennek a jobbrafordulásnak. A koalíciós korszak mérlege minden téren nagy passzívával zárult, mindenekelőtt gazdasági téren. A természet is, mintha ellene szövetkezett volna, mostohán gondoskodott rólunk. Gyöngye termések fokozták a kieséseket, a melyeket a nagy nemzeti korszak gazdasági politikája okozott. Európa egykori éléstara az idén külföldről volt kénytelen gabonát behozni; igaz, hogy exportáltunk helyette ezrivel dolgoz magyar kezeket, a melyek itthon nem bírták megkeresni a megélhetésre valót. A vámbevételek és az utlevéllileték hozadéka emelkedett, de biz ennek sehogy sem tudunk örülni. A nyomorúságok korszakát jelzi ez az emelkedés, még akkor is, ha egyéb bajaink nem mérgesedtek volna el. Pedig elmérgesedtek, de mennyer!

S bármerről nézzük is gazdasági elmaradottságunkat, mindig egy pontra terelődünk: az évtizedes obstrukcióra mely megbénította parlamentünket s következményeiben kihatott gazdasági életünkre is. A mikor ezt a Pandóra-szelenczét kinyitották, végeszakadatlanul áradt ki belőle minden baj és nyomorúság, s ki tudja, a koalíciós uralom volt-e az utolsó keserves ajándéka az átkos szelenczének. Anynyi bizonyos, hogy az évtizedes válságoknak gyökere mind a gazdasági kérdésekben rejlik. Aligha jutottunk volna ideáig, ha a kiegyezést Ausztriával kellő időben tető alá lehetett volna hozni. Az a gazdasági bizonytalanság, mely éveken át, éppen a kiegyezés elintézetlensége folytán, reánk szakadt, megakasztója lett a fejlődésnek, csirájában fojtott el tömérdek kezdeményezést és hátráltatott bennünket abban, hogy a világkonjunkturából kivigyünk részünket. Politikai játékszerré lettek, ahhoz nem értők kezében, elsőrangú nemzeti érdekek, s a következmények bizonyítják, hogy e könnyelmű, éretlen játéknak a nemzet adta meg az árát a kiegyezésben, a külkereskedelmi szerződésekből, a kvótaemelésben s az államfinansziák megrontásában. Ha a kolicziós kormány hagyatékát likvidálni akarnók, nemcsak politikai és parlamenti, hanem még inkább gazdasági számláján találók meg a legnagyobb hiányokat. Visszacsempeztetett az államháztartásba az évtizedek óta nem ismert deficzit, s nemcsak hogy nem tudtak gondoskodni új erőforrásokról de a meglévőket is a végletekig kimerítették. S most itt áll az ország költségvetés nélkül, üres állam kasszával, a melyet pénzügyi mestorkedéssel lehet csak ideig-óráig megtölteni, s nagy fogyatékokkal a beruházások terén, a melyek újabb és nagy terhek kilátásait tárják elénk. Nem produkáltak, hanem fogyasztottak s hátrahagyták az országot kiuzsorázva, lerongyolva és éhesen.

S fájdalom, ma sem tudjuk kivergődhetik-e az ország ebből a nyomorúságos állapotból, a melybe belesodróbott. Az ország tisztességes békét és nyugalmat akar. Szívszorongva nézi a nyugati államok étellel és eredménnyel teli munkáját gazdasági föllendülésük érdekében, miközben nekünk el kell erőtlenednünk. Magyarországot az évtizedes válság szinte kicsatolta a haladás és fejlődés munkájából, s a pangás hosszú korszakának a vége szinte beláthatatlan, hogyha a törvényhozás működése újra a rendes mederbe nem terelődik.

Pedig ha ez az esztendő meghozza a remélt jó termést, a melyre ma kilátás van, a gazdasági föllendülésnek meg van a legegészségebb alapja. A jó termés és a munkaképes parlament sokat ki pótolhat azokból a hiányokból, a miket a koalíciós korszak hátrahagyott. Ha az ország gazdasági forrása megduzzad, a gazdasági szervezet erein ezerfelé visz el az éltető és gyarapító táplálékot. Csak oda ne férközzék a politikai gonoszság, hogy ez erket eltömje s a szervezet megújodását lehetetlenné tegye. **Gazda.**

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája.

Sz. 559—1910 végrh.

Arverési hirdetemény.

Alólírott bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti keres. és váltó kir. törvényszéknek 1910. évi 52135 sz. végzése folytán Dr. Glücklick Emil ügyvéd által képviselt Egyesült téglá és csementgyár r. t. felperes részére 513 kor. 45 fill. tőkekövetelés s jár. erejéig elrevelt kielég. végreh. folytán alperestől lefoglalt és 1210 koronára becsült ingóságokra a székelyudvarhelyi kir. bíróság 1910. V.326/2 sz. végzésével az árverés elrendeltetvén, annak a korábbi vagy felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Bikafalván a helyszínen leendő megtartására határidőül 1910. évi június hó 28. napjának délután 4 órája kitűztetik, amikor a bíróság lefoglalt csement lapos és kupás fedécserepek, csement cserép készítőgép, láda, asztal és szárító rámkával és csementvájuk a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Felhívotnak mindazok, kik az elárvorezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéséhez jogot tartanak, hogy amennyiben részükre a foglalás korábban oszkoztott volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírt kiküldött írásban vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

A törvényes határidő a hirdeteménynek a bíróság tábláján történt kifüggesztését követő naptól számítatik Kelt Székelyudvarhely, 1910. június hó 7.

Nagy Lajos, kir. bir. végrehajtó.

Uj butorraktár!

Székelyudvarhelyt, Batthyányi-tér 12. sz. a.

A n. é. közönség becses tudomására adom, hogy a fenti sz. alatt a mai kor igényeinek megfelelő modern

butorraktárt és kárpitosműhelyt

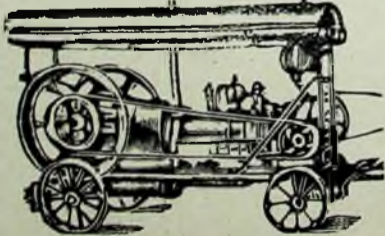
rendeztem be, hol a butorkereskedéshez tartozó mindenféle cikkek beszerezhetők és megrendelhetők. Minden törekvésem mint eddig, ezután is oda irányul, hogy tisztelt vendőmet a legnagyobb pontossággal s lelkiismeretkiszolgáljam. Kinek butorszüksége van, ne mulassza el raktáram megtekintését, hol alkalmas lesz meggyőződni, hogy butorszükségletét itthon is fedezheti teljes garanciával mellett.

A nagyközség becses pártfogását kérve, mert ezáltal polgári kötelességet is fognak teljesíteni, vagyok kiváló tisztelettel

Balázs Károly,
esztergályos és butorraktáros.

Gazdák!

Ha elsőrendű gépet akarnak venni, kérjék nek árjegyzéket az Európaszerte hírneves magánjáró és vontatható benzinlokomobilok, magánjáró és vontatható gőzlokomobilokról. Teljes cséplőkészletek.

Benzinmotoros kőtörő, faaprító gépek vontatásra és magánjáró szerkezettel.
Stabil benzinmotorok. Szívógáztelepek.
Kellner és Schanzer
Budapest, V., Aulich-utca 2. sz.
Sürgőnycim: „Világosság” Budapest.

A Lédeczi Schenk Adolf csementgyára ajánlja legjobb minőségű és legmagasabb szilárdságu

Portland csementjét.

Gyári lerakat Székelyudvarhely és vidéke részére

Papp Zakor Endre

vaskereskedőnél, Székelyudvarhely

Homoród-fürdő**Vendégeinek figyelmébe**

GYARMATHY ÁKOS fűszerkereskedő **Julius 1-ével** Homoród-fürdőre kocsit járatot állít be, mely hetenként 2—3-szor fog közlekedni. A t. fürdővendégek megbízásait, utasításait mindenféle fűszerárak szállítását a legnagyobb pontossággal teljesíti.

CZELL FRIGYES és FIAI

bortermelők és bornagykereskedők

Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban.

Hordókban és palaezokban.

Kitünő saját termésű vörös borok.

HOMORÓD gyógy-fürdő

Udvarhelymegyében.

(30 évre bérbevéve.)

Ajánlom a mélyen tisztelt fürdőző közönség különös figyelmébe.

Homoród-fürdő „Klotid” főforrása a continens legvadusabb, alkalkus ásványvíz forrás, nagy radio aktivitással. Van 5 különböző összetételű ivó ásványvíz forrása. Külön 2 női, 2 férfi hideg tükörfürdő ásványvíz forrása 14 és 17-5 fok melegek. Forrásaiktól foglaltattam, s a fürdők vizó is megerősödött, megbővült. Melegfürdők szaporítottak. Minden ház-épület kijavított, külső, belső berendezések, szobák felszerelése szaporított, megfestetett, szóval egészen mássá. Új alakított. Nem kímélve költségeit, fáradságát!

Homoród-fürdő 561 méterre fekszik a tenger színe felett s így mint magaslati gyógyhely is különös figyelemre méltó, gyógyörü nagy fenyeves közepette, szélftől, portól védett gyönyörű völgyben fekszik. Állandó, mérsékelt nedves (levegő) időjárás!

Orvosilag ajánljatik: általános vérszegénység, sápkór, görvély, basedow kór, légzőszerveknek, hólyagnak, húvelynek, friss vagy hurotos bántalmak, fehérfolyás, vesébajok, női altesti bajok, fájdalom, reudeten havadás, méh elhajlás és ezekből származó magtalanság, gyermektelenség, idegesség, ideggyengeség, naurasthénia, általános testi gyengeség, hosszas betegségből üdülőknek, elgyengült és koros férfiaknak és nőknek. A külön szénsavval telített melegfürdők szivhajosoknak, csúsz- és köszvényben szenvedőknek, vérkeringési zavaroknál kitünő hatása.

E betegségekkel a gyógyulás — a vívot és fürdőt rendszeresen orvosi rendellet szerint, megfelelő ideig használva — **elmaradhatatlan!** Bámulatra ragadó, mert bizonyítanak a sok és számtalan elismerések és orvosi bizonyítványok.

Szórakozásokat keresők: egészségeseknek, hivatalban kifáradott, kimerültek, testi-lelki megújodást nyernek, s megelégedettek lesznek az aetherileg tiszta levegőben. Páratlan ivó- és fürdő vizét használva! Számtalan sok közeli és távolabbi kiránduló helyvel! Vadászat, Pisztrang tenyésztési patakokban halászat! Pár kilométernyi séta utakkal, arnyas fenyvesekben, pihenő helyekkel 3 Tennis-, Krokett pálya. Gyermekeknek: Ringli-Spiel, automaták, torna eszközök, kugli, táncztanítás, szépség stb. versenyek, népiünnepély, unitárius bucsu, zsenge szentelés, katolikus kápolna, ref. istentiszteletek.

Térzenét naponta kétszer 2—2 óráig, az utjonnan szerződötetett, 14 tagból álló **Kosztá Lajos** tordai, Udvarhelymegyében megtelopedendő,

Nagysolymosi Koncz Armin,
gyógyszerész, nagybirtokos, fürdőbérlo.

czigányprimás vezetése alatt, kitünően és újból szervezett zenekara szolgáltatja, naponként kiadott program szerint.

A nagyvendéglőt **Silkösd Miklós** a székelyudvarhelyi első szálloda „Budapest” bérloje látja el, kinek kitünő magyar konyhája, elismert tiszta és zamatos borai vannak és főképpen méltányosan olcsó, szabályrendeletileg megszabott árai, kiválóan finom előzékeny modora és kiszolgálásával bizonyosan minden fürdő vendéget a legnagyobb mértékben kielégíteni, mi a fő czélom nekem is.

Egy adag ebéd házhoz elhordva — melyből ketten ehetnek — naponta 3 félre és csütörtökön meg vasárnap négyféle naponta 2 kor. 60 fill. csak.

Szobák árai: bebutorozva a szükségesekkel ágyemű nélkül napi 1 K. 50 fill.-től 2 K.—2 K. 50 fill. s az új erkélyes szobák 5 kor., szép nagyok, erkéllyel. Konyhas lakások is vannak! Szoba tisztító asszonyok, mosónékről gondoskodva van.

Szobákat kérem idején sürgösen megrendelni, mert máris igen sok van lefoglalva. Megrendelésnél kérem szobánként 20 kor. előleget küldeni.

Fürdő orvosa **Dr. Burnáz Imre** ur, kinek kézi gyógyszerterára van és mint allandó fürdő orvos, igen jó tapasztalatokkal bír.

Van posta, távirtda, telefon. Állandó kocsit közlekedés. Mérsékelt árú fiákerek helyben. Később automobil közlekedés Székelyudvarhely és Csíkszereda között Homoród Lobozón keresztül. Fuvarosok kirándulásokhoz Bazár, szatolcs bolt, borbély, fodrász, fényképész stb.

Fürdő idény: **Fő idény:** jul. 1-től szeptember 1-ig, melyben a szobák, lakások csak egy óra adatnak ki, legkevesebb időre. Előidény június 15-től július 1-ig és utóidény szept. 1-től szept. 15-ig, melyekben a rendes szoba áraknak csak fele fizetendő, olcsóbb koszt és fürdő árakkal. Elő és utó idényben legállandóbb az időjárás, kevesebb a hő változás, biztosabb a gyógyhatás.

Utazás vasuton naponta 3-szori érkezés és indulás. Legjobb a reggel és délbni érkezés.

Vasutra, megrendelésre kocsiam küldöm székelyudvarhelyi állomásra, honnan másfél óra alatt gyönyörű erdőn s hegyen át a meglepő szép völgybe Homoródra érkezik az utas, hol szivesen várt és fogadott vendégként fogadtatik, az utas vagy fürdő vendég.

Prospektusokat vagy fürdő leírást és bővebb felvilágosításokkal készségesen szolgállok.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu PORTLANDCEMENTET ajánl olcsó áron a

PORTLAND CEMENTGYÁR BRASSÓ

Itt helyben kapható RÖSLER és GÁBOR czégnél